

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Céltalan eszköz

Alkotmányossági aggályok a műsorelosztók vételkörzetének korlátozásával kapcsolatban

Bevezető

A rádiózásról és televíziózásról szóló 1996. évi I. törvény (Rttv.) 115. § (4) bekezdése (egyharmados szabály) alkotmányosan indokolt rendelkezés – írásomban BÉKY ZOLTÁN BALÁZS vitaindítójának ezt a következtetését igyekszem cáfolni.

Alkotmányossági szempontból BÉKY ZOLTÁN BALÁZS tanulmánya alapvetően a következő érvrendszert tartalmazza:

§ a műsorelosztó vállalkozás vételkörzete nagyságának növekedésével nő a veszélye annak, hogy e vállalkozás képes véleménymonopóliumot kialakítani,

§ az egyharmados szabály olyan, tisztán tartalomszabályozási norma, amelynek funkciója, hogy a véleménymonopólium kialakulását, § a rendelkezés esetleges hatályon kívül helyezésének együtt kell járni a műsorelosztási tevékenységet korlátozó más szabályozás szigorodásával.

Ezt a gondolatmenetet követve először a „véleménymonopóliumokkal” kapcsolatos alkotmányossági megfontolásokat tekintem át, majd azt vizsgálom, hogy az egyharmados szabály mennyiben tekinthető a véleménymonopóliumok kialakulása megakadályozásának alkalmas, szükséges és arányos eszközének. Végül a rendelkezést a műsorterjesztés véleménynyilvánítási szabadsághoz való viszonyának egy lehetséges értelmezési keretébe igyekszem beilleszteni.

1. A sokszínűség alkotmányos követelménye

Az Alkotmánybíróság szerint a véleménynyilvánítás alkotmányos jogából a *demokratikus közvélemény* kialakulása feltételeinek és működése fenntartásának biztosítására irányuló állami kötelezettség is következik.¹ A véleményzsabadság ezen intézményvédelmi vonatkozása fogalmazódik meg a sokszínűség médiapolitikai és médiajogi követelményé-

ben. A sokszínűség médiajogi követelménye a *tartalmi sokszínűség* garantálására irányul, azaz arra, hogy a közönség a vélemények és az értékek lehető legszélesebb köréhez férjen hozzá. A sokszínűségen keresztül tehát a közönségnek a véleménynyilvánítás alkotmányos szabadságából eredő teljes körű és tárgyilagos tájékozódáshoz való joga érvényesül.

A sokszínűség tartalmi követelményként történő értelmezéséből természetesen nem következik az, hogy megvalósítását kizárólag tartalomszabályozási eszközök szolgálják. A sokszínűség megvalósításának alapvető eszköze például a médiapiac szerkezetének szabályozása, a médiapiaci szereplők piaci részesedésének korlátozása, ami mögött az a feltételezés húzódik meg, hogy az önálló piaci szereplők nagyobb száma – a piaci sokféleség – egyúttal a nézetek és értékek sokszínűségét is előmozdítja.

Ugyanígy a műsorelosztási tevékenység szabályozásában is érvényesíteni kell a véleményalkotáshoz nélkülözhetetlen tájékozódáshoz való jogot. A szabályozásnak egyrészt garantálnia kell, hogy az egyéb szabályozási eszközökkel kialakított tartalmi sokszínűség a műsorterjesztés folyamatában, azaz a tartalomnak a közönséghez történő eljutása során ne csorbuljon. Másrészt feltételezhető, hogy elvileg annál nagyobb a programválaszték, minél nagyobb választékban állnak a közönség rendelkezésére akár a különböző,² akár az azonos típusú műsorterjesztési lehetőségek. A tartalmi sokszínűséget tehát a műsorterjesztési platformok választéka, sokfélesége is befolyásolhatja.

2. Az egyharmados szabály, mint a sokszínűség előmozdításának eszköze

A kábelszolgáltatást érintő egyharmados szabály megalkotásával a jogalkotó – feltehetően

– egy médiapolitikai célkitűzést, nevezetesen a sokszínűség garantálását tartotta szem előtt. Szándéka egyértelműen nem következtethető ki, a törvény indokolása arról egyáltalán nem szól. Ilyen médiapolitikai célkitűzés nélkül azonban végképp nem lenne indokolható a „ragaszkodás” ehhez a rendelkezéshez, amely jelentős mértékben korlátozza a kábelszolgáltató vállalkozási szabadságát – vállalko-

zási tevékenységét nem végezheti a gazdaságilag leghatékonyabb módon – és tulajdonhoz való jogát – a tulajdonában lévő infrastruktúrával nem rendelkezhet teljes körűen –, és egyúttal a műsorelosztás számára az egyéb elektronikus hírközlési szolgáltatásoktól alapvetően eltérő feltételeket teremt.

A jogalkotó az egyharmados szabály megalkotásánál feltehetően abból indult ki, hogy – BÉKY ZOLTÁN BALÁZST idézve – „a vételkörzet nagyságával párhuzamosan nő a véleménymonopólium (tájékoztatási monopólium) kialakításának-kialakulásának veszélye”. A szabályozási eszköz és a szabályozási cél közötti kapcsolat azonban közvetett, és egyáltalán nem magától értetődő. A jogalkotói feltételezés mögött annak a további feltételezésnek kell állnia, hogy a lefedettség növekedése olyan kábelpiaci pozíciót biztosít a kábelszolgáltatóknak, amely alapján jelentős mértékben egyoldalúan alakíthatja a műsor-szolgáltatókkal való kapcsolatait, a műsorpiac egyoldalú alakításával pedig veszélyeztetheti a média sokszínűségét. Az egyharmados szabály tehát akkor mozdítja elő a sokszínűség érvényesülését, ha feltételezzük, § hogy a vételkörzet nagysága növeli a kábelszolgáltató kábelpiaci versenytársaival szembeni erőfölényét, és § a kábelpiaci erőfölény alapján a kábelszolgáltató képes egyoldalúan befolyásolni az egyes műsorszolgáltatókkal való kapcsolatait, és § az egyes műsorszolgáltatókkal való kapcsolatok egyoldalú alakítása következtében

Az egyharmados szabály megalkotása mögött annak a további feltételezésnek kell állnia, hogy a lefedettség növekedése olyan kábelpiaci pozíciót biztosít a kábelszolgáltatóknak, amely alapján jelentős mértékben egyoldalúan alakíthatja a műsorszolgáltatókkal való kapcsolatait, a műsorpiac egyoldalú alakításával pedig veszélyeztetheti a média sokszínűségét.

A szerző egyetemi tanársegéd a PTE ÁJK Informatikai- és Kommunikációs Jogi Tanszékén, az Infokommunikáció és jog fejlesztője.

az adott vételkörzetben csorbul a médiatar-
talmak sokszínűsége.

A jogalkotó az Rttv. indoklásában nem utal
arra, hogy vizsgálta volna e feltételezések
teljesülését. Ha azonban e feltételezések nem
teljesülnek, akkor az egyharmados szabály
indokolatlanul korlátozza a kábelszolgáltatók
tevékenységét.

2.1. A műsorelosztás szabály- ozásának koncepciója

A műsorelosztási tevékenység szabályozása
három különböző kapcsolatrendszerrel érint:
egyrészt a kábelszolgáltatók – mint elektronikus
hírközlési szolgáltatók³ – egymás közötti
kapcsolatait, másrészt a kábelszolgáltató és a
műsorszolgáltatók közötti kapcsolatokat, har-
madrészt a kábelszolgáltató és a fogyasztók
közötti kapcsolatokat. E kapcsolatrendszerek
természetesen nem függetlenek egymástól.
A szolgáltató kábelpiaci helyzete döntően
befolyásolja a másik két kapcsolatrendszerrel,
de ez utóbbiak is visszahatnak a kábelpiaci
pozícióra.

A kábelszolgáltatók egymás közötti kapsz-
colataiban alapvetően hírközlés-politikai,
a kábelszolgáltató és a műsorszolgáltatók
közötti kapcsolatokban alapvetően média-
politikai, a kábelszolgáltató és a fogyasztók
közötti kapcsolatokban pedig alapvetően
fogyasztóvédelmi célok⁴ határozzák meg
a szabályozást. Ez nem zárja ki, hogy a
jogalkotó például médiapolitikai célokat
érvényesítsen a kábelszolgáltatók egymás
közötti vagy fogyasztói kapcsolataiban. A mé-
dia sokszínűsége jellemzően olyan célkitűzés,
amely mindhárom kapcsolatrendszerben
figyelembe veendő. A szabályozási céloktól el
kell azonban választani a szabályozási eszkö-
zöket. Médiapolitikai célok nem csak a szűken
értett médiajog eszközeivel – speciális Rttv.-
beli rendelkezésekkel – érhetők el. Hírközlési
jogi és fogyasztóvédelmi rendelkezések⁵
is hatékonyan hozzájárulhatnak a média
sokszínűségének előmozdításához.

2.2. A vételkörzet nagysága és a piaci helyzet

BÉKY ZOLTÁN BALÁZS szerint akkor áll fenn a véle-
ménymonopólium kialakulásának veszélye, ha
„az egy műsorelosztó által elérhető vételkörzet
kiterjedhetne az ország egész területére, vagy
akár csak az ország területének jelentős részére,
és egy vagy néhány ilyen vállalkozás csupán
a tőkeerejénél fogva (sőt akár a versenyjogi
szabályozást is tiszteletben tartva) ki tudná
szorítani a versenytársait vagy versenytársainak
jelentős részét az országos/regionális piacról”.
Ebből a megállapításból az következik, hogy
nem a vételkörzet nagysága, hanem a kábelsz-

szolgáltató piaci helyzete jelenti a beavatko-
zás indokát. Sem a szerző, sem a jogalkotó
nem igazolja azonban azt, hogy a vételkörzet
nagyságából közvetlenül következik a kábelpi-
aci versenytársak kiszorításának képessége.
A lefedettség nem az egyetlen olyan tényező,
amely a szolgáltató gazdasági helyzetének
alakulását befolyásolja. A kábelpiaci pozíciót
befolyásolja például a vállalkozás tőkeereje,
a vállalkozás más piacokon – különösen más
elektronikus hírközlési piacokon – elfoglalt
helyzete, illetve az alternatív műsorterjesztési
platformok hozzáférhetősége⁶. A rendelkezés
mindössze a domináns helyzet kialakulá-
sának egyik, önkényesen kiválasztott
tényezőjére hat.

Ha a vételkörzet nagysága közvetlenül nem
határozza meg a kábelszolgáltató piaci
helyzetét, akkor az egyharmados szabály
valójában nem a potenciális veszélyre
koncentrál: nem akadályozza meg, hogy
a kábelszolgáltató a saját vételkörzetében
domináns helyzetbe kerüljön, nem zárja ki
helyi kábelmonopóliumok kialakulását. A
rendelkezés mintha annak tudomásul vételén
alapulna, hogy a kábelszolgáltatás termé-
sleges monopóliuma szabályozási eszközökkel
nem ingatható meg, és ennek orvoslását
egy oligopol kábelpiac-szerkezet törvénybe
rögzítésével kívánná megoldani. Az oligopol
piacszerkezet a műsorszolgáltatás adott föld-
rajzi piacon azonban semmilyen módon nem
kiszorítja ki a monopol helyzetből esetleg
származó hátrányokat. A média sokszínűsége
tehát véleményem szerint a kábelpiac
szerkezetének szabályozásával nem befolyá-
solható. Ha a jogalkotó a kábelszolgáltatás
természetes monopólium jellegét elismerve
mégis a vételkörzet korláto-
zásának eszközét választja,
akkor megkérdőjeleződik
a média sokszínűségének
védelme, mint szabályozási
cél. Véleményem szerint e
médiapolitikai cél hiányában viszont nincs
alkotmányos indoka a kábelszolgáltatók
vállalkozási szabadsága és tulajdonhoz való
joga korlátozásának.

A kábelszolgáltató kábelpiaci helyzetét érintő
egyharmados szabály ráadásul egyértelműen
a kábelszolgáltatók – mint elektronikus
hírközlési szolgáltatók – egymás közötti
kapcsolatait érinti. Ha a szabályozó a ká-
belszolgáltatók egymás közötti versenyének
erősödését szükségesnek és lehetségesnek
tartja, akkor – amennyiben ennek műszaki
feltételei fennállnak – erre a kapcsolatrendz-
szerre is kiterjesztheti hírközlés-szabály-
ozási eszközöket: lehetővé teheti, hogy a
jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltá-
tóra törvényben meghatározott, a versenyt
korlátozó akadályok által indokolt, azokkal

arányos egy vagy több kötelezettség kerüljön
előírásra.⁷ Amennyiben a jogalkotó a média
sokszínűségét a kábelpiac hatékony verseny-
nyével kívánja biztosítani, akkor ehhez, a
hírközlési szabályozási eszközökre tekintettel,
nem kell speciális szabályozást alkotnia.

2.3. A piaci helyzet és a mű- sorszolgáltatókkal való kapcsolat

Az egyharmados szabályt megalapozó
következő feltételezés szerint az adott
vetelkörzetben monopol helyzetben vagy
– monopol helyzet hiányában is – valamely,
a versenytársaihoz képest túlnyomó gazda-
sági erőfölényben működő kábelszolgáltató
képes a műsorszolgáltatási piac kínálatát
egyoldalúan alakítani. A műsorszolgáltatók
szempontjából valamely kábelszolgáltató
akkor kerülhet domináns helyzetbe, ha vele
szemben az adott vételkörzetben működő
más műsorelosztók – az előfizetők száma
alapján, a technikai feltételeket tekintve, stb.
– nem jelentenek reális alternatívát.

A feltételezés szerint ilyen kábelpiaci hely-
zetben a kábelszolgáltató egyoldalúan alakít-
hatja a műsorszolgáltatókkal való kapsz-
colatait.⁸ A szolgáltató tehát a kábelszolgáltatók
piacon megszerzett gazdasági helyzetével a
műsorszolgáltatókkal való kapcsolataiban
él vissza, azaz az egyes műsorszolgáltatók
műsorszolgáltatási piaci helyzetét képes hát-
rányosan befolyásolni. Ennek eredményeként
a kábelszolgáltató egyoldalúan alakíthatja
az adott vételkörzetben műsorelosztás útján
elérhető műsorok kínálatát.

E magatartás megítélésében egyrészt figye-
lembe kell venni, hogy a véleményszabadság
részét képező tájékozódás-
hoz való jogból a közönség
tagjainak alanyi jogaként
legfeljebb a közszolgálati
műsorszolgáltatásokhoz
való hozzáférés vezethető

**A rendelkezés mindössze a
műsorelosztó piaci helyzete ki-
alakulásának egyik, önkényesen
kiválasztott tényezőjére hat.**

le. A sokszínűség követelményéből nem kö-
vetkezik, hogy a közönségnek meghatározott
kereskedelmi műsorszolgáltatásokhoz feltét-
lenül joga van hozzáférni, illetve az sem, hogy
valamely kereskedelmi műsorszolgáltatónak
alkotmányosan indokolható alanyi joga lenne
a közönséghez való eljutásra.

Másrészt a kábelszolgáltató és a műsorszol-
gáltató közötti kapcsolatot nem egyetlen
tényező, a kábelszolgáltató kábelpiaci
ereje alakítja. Döntően befolyásolja e
kapcsolatot a fogyasztók, a közönség
igénye, és ezzel összefüggésben az egyes
műsorszolgáltatások piaci értéke. A ká-
belszolgáltató piaci sikerét a fogyasztói
igények lehető legteljesebb kiszolgálása,
azaz az értékes műsorkínálat elosztása
alapozza meg.

A kábelszolgáltató és a műsorszolgáltató közötti kapcsolatokat befolyásoló tényezők között figyelembe kell venni az Rttv. e kapcsolatokat közvetlenül szabályozó rendelkezéseit. Az egyik ilyen rendelkezés sajátos módon éppen a műsorszolgáltató gazdasági erőfölényével való visszaélést kívánja megakadályozni. Ennek érdekében a műsorelosztó és a műsorszolgáltató közötti kapcsolatban a törvény megtiltja olyan kikötés szerződésbe foglalását, amely kizárja, hogy a kábelüzemeltető valamely műsorszolgáltatóval szerződést kössön [Rttv. 117. § (3)]. Ezzel közvetve a jogalkotó elismeri, hogy a műsorelosztó és a műsorszolgáltató közötti kapcsolatot a műsorszolgáltatás értéke alapvetően befolyásolja.

Az Rttv. több rendelkezése – a műsorelosztó és a műsorszolgáltató közötti kapcsolat szabályozásával – a műsorelosztás útján elérhető műsorkínálatot közvetlenül befolyásolja. E körbe tartoznak a – BÉKY ZOLTÁN BALÁZS tanulmányában bemutatott – *must carry* szabályok.⁹ E rendelkezések a földfelszíni műsorszórással terjesztett műsorszolgáltatások részére – legalábbis az Rttv.-ben eredetileg felvázolt médiapiac-szerkezetben¹⁰ – nagy valószínűséggel biztosítják a kábelhálózatokon való megjelenést. A szabályozás fő célját éppen ebben, a törvény és az ORTT által kialakított piacszerkezetnek a műsorelosztási platformokon történő megjelenítésben látom.

Korlátozza továbbá a törvény az adott műsorelosztási rendszeren egy műsorszolgáltató által igénybe vehető kapacitások mértékét.¹¹

A kapacitások bővülése, különösen a kábelhálózatok digitalizálása a közeljövőben jelentősen átalakíthatja ezt a kapcsolatrendszert. A – legalábbis időlegesen kialakuló – kapacitásbőség jelentősen megnöveli a műsorszolgáltatások iránti keresletet, ami önmagában is előnyösebb piaci pozíciót biztosít a műsorszolgáltatók részére. A szabályozó feladata ennek megfelelően sokkal inkább abban áll, hogy találjon a kapacitások bővülését előmozdító eszközöket, amelyek egyrészt ösztönzik a műsorelosztási technológia fejlesztését, másrészt biztosítják a hatékony alternatív platformok megjelenésének szabályozási hátterét.

2.4. A műsorszolgáltatókkal való kapcsolat és a sokszínűség

Vizsgálni kell végül, hogy a műsorszolgáltatókkal való kapcsolat alakítása

ennyiben érinti a média sokszínűségét, azaz mennyiben veszélyezteti a közönség teljes körű és tárgyilagos tájékoztatáshoz jogát. Ezzel kapcsolatban az első, alapvető aggály az, hogy a véleménymonopólium kialakulásának tényleges veszélyét a műsorelosztás útján terjesztett műsorszolgáltatások száma önmagában megkérdőjelezi. Ahogy arról korábban már szó volt, a sokszínűséget – a demokratikus közvéleményt – akkor és olyan mértékben szükséges jogi eszközökkel előmozdítani, amikor és amilyen mértékben az jogi eszközök nélkül nem valósul meg. Minél nagyobb az adott műsorterjesztési platformon továbbított műsorszolgáltatások száma, annál kisebb a veszélye a sokszínűség sérelmének. A műsorelosztási kapacitások nem állnak ugyan korlátlanul rendelkezésre, de jelenleg is meglehetősen nagy számú műsorszolgáltatás számára teszik lehetővé a megjelenést. Ezzel a műsorelosztás *elvileg* jogi beavatkozás nélkül alkalmas a „külső pluralizmus” fenntartására.¹²

Ahogy az előző pontban láttuk, az Rttv. az egyharmados szabályozáson kívül magával a műsorelosztással kapcsolatban is tartalmaz a sokszínűséget szolgáló további rendelkezéseket, amelyek kifejezetten a műsorelosztó és a műsorszolgáltató közötti kapcsolatokat szabályozzák. E rendelkezések közvetlenül

hatnak a műsorszolgáltatási piac szerkezetére, és ezzel jelentősen csökkentik a kábelszolgáltató esetleges visszaéléseinek káros hatásait. A műsorszolgáltatókkal való kapcsolat egyoldalú alakítása és a média sokszínűsége közötti összefüggést döntően befolyásolja, hogy az egyharmados szabály csak a sokszínűség garantálását szolgáló összetett eszközrendszer egyik elemeként értékelhető. A sokszínűséget garantáló megoldások kiválasztásában a jogalkotónak széles mozgástere van. „A szervezeti megoldások alkotmányosságát az minősíti, hogy elvileg képesek-e biztosítani a társadalomban meglévő vélemények teljeskörű, kiegyensúlyozott arányú és valóságghű kifejezésre jutását, valamint a közérdeklődésre számot tartó eseményekről és tényekről való elfogulatlan tájékoztatást.”¹³ Ez alapján a jogalkotó dönthet úgy, hogy a sokszínűség védelmében összetett, a tartalomszabályozásra, a piacsabályozásra és az infrastruktúraszabályozásra egyaránt kiterjedő – sőt akár további eszközöket is magába foglaló – eszközrendszert hoz létre, de elvileg dönthet úgy is, hogy az előző eszközök valamelyikéről, sőt akár többről is, lemond.

Az Rttv. a sokszínűség védelmében összetett eszközrendszert tartalmaz, amelynek egyes elemei önmagukban is komoly garanciát jelentenek.

Az Rttv. részletes tartalmi és eljárási szabályozással biztosítja a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét, amely követelménynek a törvény hatálya alá tartozó minden műsorszolgáltatás köteles megfelelni.¹⁴ Ugyancsak a sokszínűséget szolgálják a széles körű közszolgálati kötelezettségek¹⁵, és a sokszínűség kulturális vonatkozásai jelennek meg az európai és az eredetileg magyar nyelven készült művekre vonatkozó szabályozásban¹⁶. Minden műsorszolgáltatásban érvényesülnie kell tehát a „belső pluralizmusnak”, azaz a műsorszolgáltatási tartalom sokszínűségének.¹⁷ Ennek következtében a médiarendszer egészének sokszínűségét nem veszélyezteti, ha a közönség egyes műsorszolgáltatásokhoz nem fér hozzá.

Az Rttv. részletes rendelkezéseket tartalmaz az egy műsorszolgáltató, illetve egy vállalkozás által megszerezhető médiapiaci részesedés korlátozására vonatkozóan.¹⁸ E szabályozás a médiapiac önálló szereplőinek lehető legnagyobb számával megfelelően garantálja a „külső pluralizmus” – a médiarendszer egésze sokszínűségének – érvényesülését.

A műsorelosztó akkor jelent valódi veszélyt a sokszínűsége, ha kapacitásai felhasználásában saját műsorszolgáltatásait diszkriminatív módon előnyben részesíti más műsorszolgáltatásokkal szemben. Nagy jelentősége van ezért a vertikális koncentráció korlátozásának,¹⁹ ami megakadályozza a műsorelosztó és a műsorszolgáltató – túlzott mértékű – összefonódását.

Ezek alapján semmiképpen nem állítható, hogy az egyharmados szabály nélkül a sokszínűség nem lenne hatékonyan garantálható. Azzal sem értek egyet, hogy a rendelkezés hatályon kívül helyezése esetén – BÉKY ZOLTÁN BALÁZST idézve – „más módon kellene biztosítani a szabályozási cél megvalósulását”. A hatályos szabályozás az egyharmados szabály nélkül is megfelelő eszközöket tartalmaz a sokszínűség védelme érdekében, sőt az Rttv ezt a célkitűzést magával a műsorelosztási tevékenységgel szemben is széles körűen érvényesíti.

A sokszínűséget garantáló összetett eszközrendszert egységesen vizsgálva összességében nem állítható, hogy az egyharmados szabály a véleménymonopóliumok elkerülésének szükséges eszköze.

3. A műsorelosztás, mint a véleményszabadságot szolgáló tevékenység

A fentiek alapján véleményem szerint az egyharmados szabály a műsorelosztó vál-

A szabályozó feladata ennek megfelelően sokkal inkább abban áll, hogy találjon a kapacitások bővülését előmozdító eszközöket, amelyek egyrészt ösztönzik a műsorelosztási technológia fejlesztését, másrészt biztosítják a hatékony alternatív platformok megjelenésének szabályozási hátterét.

lalkozások tevékenységét indokolatlanul, a korlátozást szükségessé tevő cél nélkül korlátozza. Az alkotmányossági vizsgálat ezen túl arra is kiterjedhet, hogy a rendelkezés a véleményszabadság szükséges és arányos korlátozásának tekinthető-e. Ez a kérdés a műsorelosztásnak a véleményszabadsághoz való viszonya alapján válaszolható meg, és azt vizsgálja, hogy a véleményszabadság kitüntetett volta kiterjed-e a műsorelosztási tevékenységre.

Annak ellenére, hogy az Alkotmánybíróság a műsorterjesztésnek – és ezen belül a műsorelosztásnak – a véleményszabadsággal való viszonyát nem vizsgálta, e tevékenység alkotmányos korlátozhatóságának terjedelme levezethető a sajtószabadság korlátozhatóságával kapcsolatos álláspontjából.²⁰

A műsorelosztás – a sajtóhoz hasonlóan, bár közvetettebb módon – a véleménynyilvánítás és a tájékozódás szabadságát szolgálja, a

véleményszabadság, illetve a sajtószabadság megvalósulásának elengedhetetlen eszköze. E – funkcionális – megközelítés szerint a műsorelosztási tevékenység szabadsága levezethető a sajtószabadságból, és végső soron a véleménynyilvánítás szabadságának anyagjából. Ennek következtében e tevékenységre is vonatkozik a véleménynyilvánításhoz való jog kitüntetett volta. Egyértelműen a véleményszabadság körébe

tartozik a műsorelosztás akkor, amikor a műsorelosztó vállalkozás „megszerkeszti” az általa továbbított programcsomagokat. Azonban ezen a szerkesztői tevékenységen kívül is szoros, funkcionális kapcsolat áll fenn a véleményszabadság anyagjából levezetett sajtószabadság és a műsorelosztás között. Véleményem szerint ezért a műsorelosztás, mint a véleményszabadságot szolgáló tevékenység egésze kizárólag a véleményszabadság korlátozhatóságának általános feltételei szerint

korlátozható. Azt kell tehát vizsgálni, hogy az adott szabályozás a véleményszabadság szükséges és arányos korlátozásának minősül-e.

Az állami beavatkozás alkotmányos mértéke e szabályozási cél függvényében határozható meg: a műsorterjesztés, mint a véleményszabadságot szolgáló tevékenység alkotmányos korlátozhatósága attól függ, hogy milyen terjedelmű állami beavatkozás szükséges a demokratikus közvélemény működtetése érdekében. Az egyharmados szabály a fentiek alapján alkalmatlan és szükségtelen eszköze a média sokszínűsége garantálásának. Megalkotása mögött ténylegesen nem igazolható feltételezések húzódnak meg, és a rendelkezés hatályon kívül helyezése egyáltalán nem jelentené a sokszínűség csorbulását. A rendelkezés ez alapján a műsorelosztás, mint a véleményszabadság megvalósulását szolgáló tevékenység szükségtelen korlátozást jelent, és ezzel véleményem szerint a véleményszabadság sérelmét okozza.

A hatályos szabályozás az egyharmados szabály nélkül is megfelelő eszközöket tartalmaz a sokszínűség védelme érdekében.

Jegyzetek

- ¹ 37/1992. (VI. 10.) AB határozat
- ² A földfelszíni digitális televíziózás bevezetésének egyik legfontosabb médiapolitikai jelentősége éppen abban áll, hogy erősítheti a platformok versenyét.
- ³ Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (Eht.) 188. § 14. pont
- ⁴ Mivel az e kapcsolatokban felmerülő viták a hatályos jogszabályok alapján hatékonyan nem kezelhetők, ez a kapcsolatrendszer lehetne a tárgya az Rttv. 121. § (3) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján megalkotandó, a műsorelosztás részletes szabályairól szóló törvénynek.
- ⁵ A kábelszolgáltatásra vonatkozó fogyasztói árszabályozás, a programcsomagok összeállítására és módosítására vonatkozó rendelkezések jelentős mértékben előmozdítanák a műsorkínálathoz történő tényleges hozzáférést, azaz a sokszínűség gyakorlati érvényesülését. A fogyasztói kapcsolatokkal és a lehetséges fogyasztóvédelmi eszközökkel ez az írás a továbbiakban nem foglalkozik.
- ⁶ Az adott vételkörzetben elvileg a kábeles műsorelosztással versenyezni képes más hálózatok is hozzáférhetőek lehetnek, mind a műsorszolgáltatók, mind a fogyasztók részére. Az alternatív platformok jelentősége a szélessávú technológiák terjedésével folyamatosan nő, és ebben áttörést hozhat a földfelszíni digitális műsorszórás bevezetése.
- ⁷ Eht. 53. §
- ⁸ Ugyanez igaz a kábelszolgáltatóknak a közönséggel való kapcsolataira is, ami szintén komoly problémákat idéz elő.
- ⁹ Rttv. 117. § (1), 118. § (3), (4) és (7)
- ¹⁰ Ez az elgondolás érvényét veszti akkor, amikor új közszolgálati és földfelszíni kereskedelmi műsorszolgáltatók jelennek meg. A digitális televíziózás ezért a *must carry* szabályozás felülvizsgálatát is szükségessé teszi.
- ¹¹ A műsorelosztó rendszerben szétosztott műsorszolgáltatások húsz százalékában [Rttv. 118. § (2)], körzeti vagy helyi műsorszolgáltatás esetén pedig a magyarországi műsorszolgáltatások elosztására szolgáló kapacitások egyharmadában [Rttv. 124. § (3)].
- ¹² Alkotmányossági szempontból ennek az elvi lehetőségnek igen nagy jelentősége van. Erre mutatott rá az Alkotmánybíróság a nyomtatott sajtóval kapcsolatban. A nyomtatott sajtó esetében az Alkotmánybíróság azért nem tartja szükségesnek – alkotmányosan indokolhatónak – a sokszínűséget garantáló állami, jogi beavatkozást, mert azzal kapcsolatban nincs olyan fizikai korlát – szűkös erőforrás –, amely megakadályozná, hogy bárki önálló időszaki lapot alapítson. Az elvi lehetőség azonban ebben az esetben sem jelent tényleges lehetőséget, nem veszi figyelembe a lapalapítás gazdasági feltételeit.
- ¹³ 37/1992. (VI. 10.) AB határozat
- ¹⁴ Rttv. 4. §, 49-51. §§
- ¹⁵ Rttv. 8. §
- ¹⁶ Rttv. 7. §
- ¹⁷ A „belső pluralizmus” minden műsorszolgáltatóval szembeni érvényesítésének alkotmányossága egyébként szintén vitatható. Ez a kérdés azonban meghaladja jelen írás kereteit.
- ¹⁸ Rttv. 86. § (5), 122-127. §§
- ¹⁹ Rttv. 123. § (1), 124. § (3), 127. § (2)
- ²⁰ Elsősorban a 37/1992. (VI. 10.) AB határozat alapján.

jogi hírek

interjúk

publikációk

vitafórum

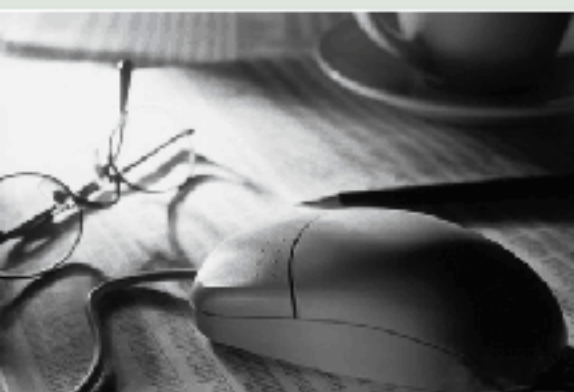
szaknévsor

jogi szakkönyv-katalógus

jogi állásbörze

szakmai rendezvények

heti hírlevél

országos ügyvédi szaknévsor

magyar, angol és német nyelven

ügyfél keres ügyvédet szolgáltatás